

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Facilis Et Succincta S.S. Canonum Doctrina

Pirhing, Ehrenreich

Dilingæ, 1690

Titvlvs XXXVI. De transactionibus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61641](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61641)

T I T U L U S XXXVI.
DE TRANSACTIONIBUS.

§. I.

Quid, & quotuplex sit transactio?

Transactio, latè accepta dici potest cujuslibet negotii compositio; juxta quam acceptationem etiam res judicata, jusjurandum, & quodlibet pactum, quo lites aliqua componuntur, transactio dici potest. Propriè tamen, si de transactione loqui velimus, prout hic de ea sermo est, rectè dicitur, ea esse de re dubia & controversa, ut distinguatur à pacto, quod est de re certa) sive de lite incerta & necdum finita (sive sit conclusum jam in causa, sive non, modò sententia definitiva necdum lata sit, & tempus appellationis jam lapsum sit) non gratuita pactio (ut distinguatur scilicet ab amicabili compositione, quæ sit omninò gratis) cum enim in transactione accipiatur aliquid, aut retineatur aliquid pro eo, quod alteri transigenti ceditur, consequenter rectè dicitur, non gratuita esse pactio, & quia qui certus est de re aliqua aut jure aliquo sibi non competente, nihil accipere, aut retinere bonâ conscientia potest, ut cedat rem illam, aut jus illud alteri, consequenter de re dubia, aut lite nondum finita, quæ in rem judicatam abiit, debet esse transactio. Est autem transactio alia realis, quæ ad successores rei super qua transactum est, transit; alia personalis, quæ durat, quamdiu transigens vivit. *c. De cetero s. h. t.*

§. II.

De illis, qui transigere possunt, vel non possunt, & specialim an, & quatenus Prælati, vel Rectores Ecclesiarum transigere possint de rebus seu juribus Ecclesiasticis?

Quod omnes transigere possunt, qui liberam suarum rerum rerum administrationem habent, & quod circa res illas, quas aliqui alienare nò possunt, nec transigere possunt, generaliter & universim loquendo, certum est, cum enim per transactionem ordinariè deveniatur ad alienationem, consequenter qui alienare non possunt, transigere non possunt, ne quod unâ viâ directè prohibetur, aliâ viâ indirectè concedatur contra *reg. juris 84. in 6.* Et hinc, præter alia ex jure Civili petenda, optimè infertur, Prælatos Ecclesiæ suæ administrationem, & solus in judicio pro causis suæ Ecclesiæ (saltem non valde gravibus) agere, & conveniri possit, circa res tamen immobiles & mobiles pretiosas suæ Ecclesiæ transigere non posse sine consensu sui Capituli, & aliis solemnitatibus ad alienandum requisitis, prout sumitur ex *c. Contingit 3. et c. Statuimus 2. c. Veniens 8. h. t.* Nisi ita de rebus talibus transigat, ut ea Ecclesia non amittat, sed pro data pecunia aliqua litis terminandæ causâ, retineat ea, vel recuperet, & pacificè penes Ecclesiam ea permaneant, ut docet *Glossa communiter recepta in L. Nulli 13. V. transigere ff. h. t.*

f. b. t. vel nisi præter mandatum procuratorium liberum à Capitulo, sive Conventu, literas etiam sive clausulam habeat de ratihabitatione, sive quòd Conventus sui Capitulum omnia rata habere velit, quæ Prælati in causa aliqua ipsi commissæ egerit, juxta relatum *c. Contin- git.* vel nisi casus necessitatis aliud exigat, ad gravia v. g. scandala devitanda, &c. aut transactionem de juribus sibi competentibus Parochus v. g. fecerit ad dies tantum vitæ. *c. De cetero s. b. t.* vel beneficiatus v. g. liti sibi mortæ cederet, ut jus suum beneficiale, ad quod institutus legitime videtur, retineat, argu. *c. Admonet 4. de renunt.* solvendo etiam impostum beneficiatio legitimâ auctoritate censum, in proprium præjudicium cum legitimi Superioris auctoritate, admittendo quòd ad dies vitæ v. g. suæ ita ut talis transactio sit merè personalis,

§. III.

An, & quâ ratione liceat transigere de rebus spiritualibus, vel iis, quæ spiritualibus annexa sunt?

Transactio, ut pro beneficio Ecclesiastico, aut re spirituali temporale quid detur, remittatur, aut promittatur, vel etiam spirituale aliquid, cui annexum est quid temporale, non valet, quia speciem Simonie habet, ut dictum, & ex *c. ult. de rerum permutatione*, ac *c. Super eo 7. h. t.* patet. Ubi sola amicabile & proles gratuita compositio (cæteris paribus) incausis his beneficialibus admittitur. Quòd si tamen pro re aut jure purè spirituali alia res aut jus purè spirituale detur, non est simoniaca talis transactio, sed speciem potius permutationis licitæ habet, & idè hæc transactio

fieri potest argu. *c. Ad questionem 6. & c. final. juxta Gloss. V. temporalia de rerum permnt.* quamvis ex speciali ratione aliqua, licentia nonnunquam Prælati & aliis solemnitates intervenire debeant, quin alienationem bonorum Ecclesiasticorum continet.

Ex *c. Præterea 9. b. t.* insuper constat, quòd super jure patronatûs, aut præsentandi ad beneficia, pro re temporali transigi non possit, cum jus patronatûs spirituale quid sit, ut tradit *Glossa finalis hic*, vel certè spirituali antecederet annexum *c. Quanto 3. junctâ Gloss. V. annexa. de judicis.* & ex *c. Præterea 10. b. t.* super spirituali subjectione pro re temporali aliqua transigi non potest, ob periculum & speciem Simonie & ex *c. Ex parte 11. b. t.* super matrimonio nec transactio nec amicabile compositio fieri potest, si contra vinculum matrimonii per talem transactionem aut compositionem fieret aliquid, ad illud dissolvendum, ut advertit *Glossa hic V. Sacramentum*, cum in nostra potestate non sit dissolutio matrimonii ex jure Divino insolubilis.

§. IV.

De quibus præterea rebus, seu causis licitum sit transigere, vel non?

DE publico crimine capitali (ob quod scilicet pœna sanguinis irrogatur) quòd liceat transigere ex *l. transigere 18. junctâ Gloss. V. Capital. Cod. h. t.* patet. Quis licet cuius sanguinem suum quovis modo redimere; neque pro confesso reus transigens haberi debet, quia merito censeri potest, non tam ob conscientiam criminis quàm ad periculosam accusationem. de-
cla-

§. V.

De forma Transactionis ejusque extensione & rescissione.

clinandam transigisse. De aliis tamen publicis aut etiam privatis criminibus, quæ pœnam sanguinis non irrogant, si criminaliter ad vindictam agatur, nec permittitur de jure communi transactio, uti ex *cit. l.* patet, nec amicabile compositio, ut ne crimina maneant impunita contra bonum commune; & plerùmque reus taliter transigens, cum cesset omne capitis & sanguinis periculum, pro confesso habetur, nisi probare possit ad redimendam præcisè vexam, se transigisse, aut transigisse de crimine falsi, quo in casu ex *relat. Lege* licita est transactio, ob gravissimam infamiam, quam secum trahit hoc crimen, quæ meritò pœnæ sanguinis æquiparatur. Si verò de tali crimine civiliter tantùm agatur, ad pœnam parti læsæ applicandam, valida & licita est transactio, sicuti & gratuita & amicabile compositio, cum juri suo partes præjudicare, ac cedere possint. Quòd si verò sint causæ merè civiles, ex jure Civili patet. Primò quod de iis, quæ in Testamento vel Codicillo relicta sunt, sine judice transigi non possunt, nisi inspectis & cognitis verbis Testamenti, prout habetur in *L. 1. §. Ratio. ff. de Testam. quemadmodum. aperiuntur. l. de his 6. §. 1. non est 12. ff. h. t.* Secundò quod nec de alimentis in ultima voluntate relicta, quæ in futurum debentur, sine judicis auctoritate, & causæ cognitione transigere liceat (ne Testatoris voluntas facile negligatur) nisi per talem transactionem conditio alendi fiat melior; de alimentis verò præteritis licitum esse transigere, etiam sine Judicis auctoritate & causæ cognitione ex *L. Alimentis 8. Cod. h. t.* patet, cum in hoc casu nihil urgeat allata ratio.

Formam transactio in foro Civili valida accipit ex jure Civili, secundùm quòd alia transactio fit simplici accepti latone; alia fit præcedente aquiliana stipulatione. Illa est, quam non præcedit alia stipulatio, etsi petas à Creditore, cui debebas centum, an contentus esse velit, si 50. solvas, & ille respondeat, contentum se futurum. Altera est, quæ fit per varias interrogationes, de quibus jura Civilia, cum spectato jure Naturæ & Canonico nulla certa verborum forma ad transactionem validam requiratur, sed possit illa fieri vel purè & absolute, vel conditionatè, vel in, vel extra judicium, vel verbis tantùm, vel etiam interveniente scripturâ, vel pœnâ appositâ, vel cum Clausulâ *Rato manente pacto &c.* vel cum, vel sine juramento &c. Extendenda tamen non est transactio facta super re certa aliqua & determinata, ad res alias quàm expressas, nisi sint accessoriæ, & connexæ, quamvis si indefinita & generalis sit facta transactio super tota hæreditate v. g. super omnibus juribus Episcopalibus, ad omnia particularia sub tali genere contenta, extendi possit, etiam si in specie non sint cognita, nisi proprietas verborum aut tractatus præcedens aliud exigat. Rescindi autem potest transactio ex variis causis. Primò si interposito metu incusso, qui cadit in virum constantem, facta sit. Secundò si dolo extorta sit. Tertio si intervenierit error substantialis. Quarto mutuo consensu partium. Quintò per errorem Calculi &c.

§. VI.

§. VI.

De Effectu Transactionis.

Prius effectus transactionis est, quod per illam libus motis & movendis finis imponatur, vel ne oriantur, impediatur. (ob bonum scilicet pacis, cui studere Republicæ & bono communi plurimum prodest) ita ut semel bonâ fide inita transactio, & legitimè celebrata, invitâ alterâ parte transigentium, refundi non possit, et si nova instrumenta faventia contra talem transactionem reperta essent, prout summitur ex *c. r. h. s.* neque ulli parti penitere concessum sit, etiam si contractus hic transactionis nondum expletus sit.

Secundus effectus est, quod quantumvis actionem civilem non pariat, si nudo pacto celebrata sit, neque rei traditione vel stipulatione &c. firmata sit, cum ex nudo pacto de jure Civili non detur actio, parit tamè exceptionem litis finitæ, quæ ante vel post litis contestationem opponi potest, ita ut, qui fuit in causâ principali unius partis litigantis advocatus, si hæc postmodum per transactionem pactum finiatur, testis esse possit hujus transactionis, prout summitur ex *c. Ex litis finitæ d. h. s.* neque impugnare possit eam tamquam irritam, qui Suasor Auctor, aut Mediator hujus transactionis fuit, quæ propriam suam turpitudinem talis allegaret.

TITVLVS XXXVII.

DE POSTULANDO.

§. I.

Quid sit Postulare, seu Advocare, quomodo Advocatus à Procuratore differat, & à quo constituantur Advocati?

Postulare latè loquendo aliud non est, quam suum vel alterius desiderium in judicio exponere apud eum, qui jurisdictioni præest; propriè tamen & strictius loquendo postulare dicitur, qui in judicio partis præsentis advocatum agit, & hinc

qui consilium quidem dat in causâ aliqua, sive scripto hoc faciat sive verbo, aut partes inducit ad contractum, transactionem &c. faciendam, in judicio tamen parti non assistit præsens ipse, propriè postulare non dicitur, cum postulare hic sit idem quod advocare, advocare autem non dicitur, qui in judicio non assistit; unde qui ex lège, statuto, aut pacto prohibentur advocare, consilium tamen scripto, vel verbo gratis, vel pro mercede &c. extra judicialiter dare non prohibetur. Et quamvis Advocatorum & Procuratorum nomina